

Chránené územia Žitného ostrova

vzdelávací modul projektu NatureTourNet

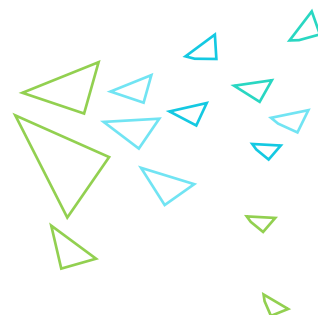
Nezisková organizácia Centrum kontinuálneho vzdelávania

Projekt je realizovaný v rámci programu INTERREG V-A SK-AT
a spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

OBSAH

Úvod	3
1. Vymedzenie územia.....	5
2. Geografický opis územia	5
2.1 Reliéf.....	5
2.2 Horninové prostredie.....	6
2.3 Hydrologické pomery.....	6
2.4 Hydrogeologické pomery.....	8
3. Chránené územia.....	9
4. Charakteristika vybraných chránených území	11
Záver	27
Zoznam použitých skratiek	29
Zoznam použitej literatúry.....	30

Úvod

Žitný ostrov, región projektu NatureTourNet, je bohatý na mnohé prírodné a kultúrne zvláštnosti. Slovensko-rakúsky úsek Dunaja, s rozsiahlou sústavou riečnych ramien, predstavuje v stredoeurópskych podmienkach výnimočné prírodné prostredie. Dunaj je medzinárodne významným biokoridorom, ktorým pravidelne sezónne migrujú početné druhy rýb, vtákov a iných živočíchov. Územie dunajských luhov patrí k najväčším vnútrozemským riečnym deltám a vyznačuje sa bohatosťou vodných, mokradných a lesných ekosystémov s vysokou druhovou rozmanitosťou.

Úlohou projektu NatureTourNet je budovať vhodné ekoturistické štruktúry a kapacity. Cieľom projektu je tiež nájsť novú pozíciu regiónu a zvyšovanie jeho atraktivity pre turistický ruch. Rozvoj ekoturizmu je úzko spojený so samotným obyvateľstvom projektového regiónu. V záujme nielen udržania, ale aj zvýšenia kvality života v regióne je potrebné uvedomovať si hodnotu okolia a chrániť prírodu. To zaisťuje, že budúce generácie budú mať dobré životné podmienky v regióne. **V rámci projektu preto vytvárame vzdelávacie moduly, ktorými následne vyškolíme sprievodcov po prírode.** Pod sprievodcami máme okrem iného na mysli aj učiteľov, malých prevádzkovateľov služieb cestovného ruchu – ako napr. malých poskytovateľov ubytovania či reštauračných služieb. Títo získajú odborné znalosti o regióne, jeho faune a flóre a naučia sa ich pútavým spôsobom podať návštevníkom regiónu. Zlepšime tiež znalosti školskej mládeže na miestnych základných a stredných školách, a tým vychováme potenciál pre budúci rozvoj regiónu.

Prvým vzdelávacím modulom je modul „Chránené územia Žitného ostrova“. V tomto module sa čitatelia dozvedia základné informácie o Žitnom ostrove, jeho vymedzení, reliéfe, horninovom prostredí, hydrologických a hydrogeologických pomeroch. Modul podrobnejšie predstavuje jednotlivé chránené územia Žitného ostrova a najdôležitejším z nich sa venuje bližšie. Čitateľ sa dozvie o chránených živočíšnych a rastlinných druhoch, ktoré sú súčasťou týchto biotopov.

Prečo je vlastne potrebné venovať pozornosť tejto téme? Žitný ostrov je dôležitou zásobárňou pitnej vody. Viackrát v histórii Slovenska sme boli svedkami toho, ako necitlivá antropogénna činnosť a staré environmentálne záťaž boli obrovským ohrozením pre kvalitu podzemných vôd na tomto území a následne aj pre zdravie človeka. Taktiež, výrazný úbytok živočíšnych a rastlinných druhov je priamo či nepriamo spôsobený najmä ľudskou činnosťou, či už

vyrubovaním lesov, poľnohospodárskou veľkovýrobou, ktorou je územie známe, priemyslom alebo dopravou. Aj v slovenských podmienkach nie celkom dobre nastavená Spoločná poľnohospodárska politika často spôsobuje problémy biodiverzity. Platba na hektár často núti farmárov zaoberať medze alebo trávnaté okraje ciest až po asfalt (spevnenú časť), dať dolu všetku nelesnú drevnú vegetáciu. Ak tak neurobia, majú nižšie dotácie. Existuje riešenie vo forme dobre nastavených agroenvironmentálnych schém (môžeme sa inšpirovať v okolitých krajinách – Česko, Maďarsko). Od roku 2005 nám preto mnohé vtáčie druhy klesli o desiatky percent alebo vyhynuli (napr. krakľa). Aj napríklad moderná architektúra môže vplývať na biodiverzitu. Ako? Dnes je moderné stavať presklenené vysoké budovy. Tie sú bohužiaľ ale častokrát osudné pre mnohé vtáky, ktoré do budov narážajú. Častokrát to nie sú len bežné druhy vtákov. Bratislavské regionálne ochranárske združenie (BROZ) hlási napr. množstvo uhynutých alebo zranených rybárikov, ktorých sú na Slovensku už len stovky.

Na Slovensku sa k prírode správame pomerne bezohľadne – mnohé zákony na ochranu prírody a celkovo rámec ochrany prírody nie je nastavený dobre. Bohužiaľ, aj tie časti politiky ochrany prírody, ktoré sú nastavené dobre, nie sú vymáhané – výsledkom toho je, že nám miznú najvzácnejšie druhy.

Cieľom nášho modulového vzdelávania je nadobudnutie nových informácií o prírodnom bohatstve regiónu a následne aj schopnosť odovzdať tieto informácie ďalej návštevníkom regiónu. V neposlednom rade budeme radi, ak prebudíme motiváciu účastníkov vzdelávania aj k šíreniu udržateľného života a zachovaniu kvalitného životného prostredia v regióne ako takom.

1. Vymedzenie územia

Žitný ostrov sa nachádza na juhozápade Slovenska, vyznačuje sa miernym až mierne teplým podnebím a je najúrodnejšou nížinou Slovenska.

Naše projektové územie môžeme vymedziť nasledovne:

- zo severu oblasť ohraničuje tok Malého Dunaja (obce Dunajský Klátov, Jahodná, Potônske Lúky, Jelka a ďalšie.)
- z juhu veľtok Dunaja (Dobrohošť, Vojka nad Dunajom, Bodíky) pokračujúc po Gabčíkovo až po Dunajskú Stredú
- zo západu je tvorené obcami: Nový Život, Zlaté Klasy, Štvrtok na Ostrove, až po Dunajskú Lužnú, Kalinkovo, Hamuliakovo a Šamorín.

2. Geografický opis územia

2.1 Reliéf

Z hľadiska geomorfologického¹ členenia patrí riešené územie do sústavy Alpsko-himalájskej, podsústavy Panónska panva, provincie Západopanónska panva, subprovincie Malá dunajská kotlina, oblasti Podunajská nížina a celku Podunajská rovina.

Reliéf je rovinatý, s minimálnym rozpätím nadmorskej výšky. Povrch Žitného ostrova mierne klesá od Bratislavy smerom ku Komárnu. Nie sú tu väčšie rozdiely v nadmorských výškach. Bratislava leží 134 m n. m., Komárno 108 m n. m. a Dunajská Streda 118 – 119 m n. m. Sklon terénu je minimálny (0-1°), generálne v smere toku rieky Dunaj, t.j. zo severozápadu na juhovýchod. Tento malý sklon vznikol postupným ukladaním malých nánosov štrku, piesku a povodňových kalov. Nepatrný spád spôsobuje, že voda na území má sťažený odtok.

Vývojovo ide o nížinný riečny typ reliéfu (fluviálna rovina). Jediným prítomným morfológickým útvarom sú pozdĺžne znížneniny v podobe lokálnych terénnych depresíí,² ktoré vznikli zazemnením pôvodných riečnych ramien. V súčasnosti sa fluviálne procesy už neuplatňujú a prevládajú planačné procesy³ súvisiace s poľnohospodárskou činnosťou, ktoré vedú k postupnému zarovnávaniu povrchu.

Nakoľko sa Žitný ostrov nachádza na juhozápade Slovenska, je o niečo teplejší ako zvyšok Slovenska a má priaznivé podnebie na rozvoj poľnohospodárstva. Nájdeme tu polia, sady aj úrodné vinohrady. Nie nadarmo sa tejto oblasti vraví obilnica krajiny.

¹ geomorfológia = veda o tvaroch a zmenách zemského povrchu

² Depresia alebo znížnenina je územie (forma reliéfu) s nadmorskou výškou menšou ako je v jeho okolí.

³ Planačný proces = proces zarovnávanía povrchu eróziou

2.2 Horninové prostredie

Žitný ostrov je súčasťou Podunajskej nížiny. Centrálné časti tvorí rozľahlý rovinný stupeň – Podunajská rovina, formovaná v kvartéri⁴ prevažne riečnou činnosťou. Kvartérne sedimenty zaberajú na území Slovenskej republiky viac ako dve tretiny povrchu. Najväčšiu mocnosť majú tie kvartérne sedimenty, ktoré vznikli v tektonicky poklesnutých územiach (napr. aj práve v Podunajskej nížine).

Celková mocnosť kvartérnych sedimentov podľa jednotlivých autorov je rozdielna. Vaškovská (1986) udáva hrúbku kvartérnych sedimentov na Žitnom ostrove 340 m, kým Pospíšil et al. (1978) udáva max. mocnosť štrkopieskového komplexu 379, resp. 440 m JZ od Gabčíkova. V spodnom pleistocéne⁵ sa ukladali fluviálne, resp. fluviálno-limnické sedimenty⁶ hrúbky okolo 180 m, kým vrchné polohy okolo 160 m patria k strednému, mladému pleistocénu a holocénu⁷ s prevahou alpského materiálu. Dunaj v Podunajskej rovine v priebehu kvartéru budoval rozľahlý náplavový kužeľ od mladej tektoniky. **Nachádzajú sa tu prevažne riečne štrky, štrkopiesky a piesky (náplavy Dunaja). Dnešný reliéf nížiny je výsledkom mladej tektonickej aktivity, eróznej a hlavne akumuláčnej činnosti Dunaja.**

Z kryptodepresii⁸ je významná Gabčíkovská depresia medzi Malým Dunajom a Mošoňským Dunajom v Maďarsku. Gabčíkovská depresia predstavuje v rámci Slovenska najintenzívnejšie poklesávanie v kvartérnom období.

2.3 Hydrologické pomery

Najcennejšie bohatstvo, ktoré tento elipsovité ostrov vlastní, je voda. Paradoxne, aj keď má najnižší počet zrážok na území Slovenska, je zároveň **najväčšou zásobárňou pitnej vody v strednej Európe**. Podľa odhadov dokáže Žitný ostrov s kapacitou 25-tisíc litrov pitnej vody za sekundu zásobovať dvojnásobný počet obyvateľov, ako má naša krajina.

Hydrologicky riešené územie spadá do základného povodia rieky Dunaj. Dunaj vteká do Podunajskej nížiny z Viedenskej panvy cez Devínsku bránu a po 172 km opúšťa územie Slovenska pri ústí Ipľa (rkm⁹ 1880,2 – 1708,2). Pod Devínskou bránou tečie pri Bratislave cez

⁴ iné názvy: štvrtohory, antropogén. Kvartér bol obdobím opakujúcich sa klimatických zmien. Podnebie bolo typické periodickými poklesmi teplôt, ktoré vyúsťovali do ľadových dôb, Prevažná väčšina dnešných rastlín a živočíchov má svojich priamych aj nepriamych predkov v tomto období.

⁵ Pleistocén je staršie oddelenie štvrtohôr.

⁶ Pod fluviálno-limnickými sedimentami rozumieme napr. piesky a piesčité íly.

⁷ Holocén (iné názvy: mladšie štvrtohory, poľadová doba) je najmladšia časť kvartéru (štvrtohôr), ktorá trvá dodnes. Z historického hľadiska teda zahŕňa približne polovicu neskorého paleolitu, ďalej mezolit a ďalšie obdobia až dodnes.

⁸ Kryptodepresia alebo zriedkavo skrytá preliačina je v geomorfológii časť zemského povrchu, ktorá leží nižšie než 0 m n. m. a pritom tvorí dno vodnej plochy (jazera), ktorej hladina je naopak nad úrovňou hladiny svetového oceána. Ide v podstate o preliačinu, ktorá je úplne zatopená vodou.

⁹ rkm = Riečny kilometer udáva kilometrickú vzdialenosť určitého miesta na vodnom toku od ústia tejto rieky alebo potoka do iného toku alebo vodnej plochy. Nultý riečny kilometer je situovaný k ústiu rieky a smerom proti prúdu sa kilometre pripočítavajú. Toto obrátené poradie je dané tým, že je väčšinou veľmi ťažké presne určiť

žulový prah a pokračuje po svojom vlastnom náplavovom kuželi, rozvetvuje sa do viacerých ramien, z ktorých dnes zostal len Malý Dunaj a Mošonské rameno Dunaja. Hlavná ramenná sústava sa začína rozširovať od Rusoviec a končí pri Medvedove, kde sa sklon Dunaja náhle znižuje zo 40 cm na 8 cm na kilometer toku. Tu končí aj náplavový kužel so spletitou ramennou sústavou na jeho hrebeni, napájanou odberným objektom pri Dobrohošti, a na maďarskej strane vzdutou hladinou nad haťou Dunakiliti¹⁰.

Skúmané územie je ohraničené zo severu Malým Dunajom. Malý Dunaj je nížinná rieka a rameno Dunaja s dĺžkou 128 km. Malý Dunaj tečie stálym, miernym prúdom. Od hlavného toku Dunaja sa oddeľuje za stavidlami pri Slovnafte v Bratislave v nadmorskej výške 126 m n. m. Meandruje¹¹ nížinnou krajinou. Pri Kolárove sa vlieva do Váhu a spolu s ním pri Komárne v nadmorskej výške 106,5 m n. m. do Dunaja. Z hydrologického hľadiska na danom území je významné aj Klátovské rameno.

Vedeli ste, že? Žitný ostrov sa formoval 15 miliónov rokov až vznikla unikátna, miestami až 500m hlboká, zníženina vyplnená štrkom a štrkopieskami. Tá je dopĺňaná najmä vodami z Dunaja, ale aj z Váhu. Využiteľné zásoby kvalitnej pitnej vody sú až 20 000 l/s. Pod povrchom sa na území Žitného ostrova nachádza asi 10 miliárd m³ kvalitnej pitnej vody, ktorá je znova a znova doplňovaná vodou presakujúcou z riek. Tento poklad je ukrytý v zemi a jeho hodnotu si neuvedomujeme.

Riešeným územím preteká viacero vodných tokov. Ide zväčša o umelo vybudované odvodňovacie kanály a súčasne slúžia aj ako zavlažovacie kanály. Sieť vodných tokov tvoria tieto kanály:

- kanál Malinovo-Blahová
- starý Klátovský kanál
- kanál Gabčíkovo-Topoľníky
- kanál Jurová-Veľký Meder
- Báčsky kanál
- Vrakúňsky kanál
- Kanál Vojka-Kračany
- Kanál Tomášov-Lehnice
- Klátovský kanál
- Viliamov kanál
- Blatný kanál
- Veľkoblahovský kanál

začiatok vodného toku, pretože prameň je často zle dohľadateľný, či je časté, že sa prameň s časom pohybuje. Oproti tomu sútok alebo ústie toku sú dobre definovateľné a vo väčšine prípadov pevne dané.

¹⁰ Jej úlohou je vzduť hladinu a tým zaistiť elektrárni požadovaný spád a prietok.

¹¹ meandrovať = klukato, hadovite sa vinúť.

2.4 Hydrogeologické pomery

Hydrogeologické pomery sú ovplyvnené množstvom zvodnených štrkopiesčitých sedimentov kvartéru. Dunaj vytvoril v záujmovom území mohutný náplavový štrkopiesčitý kužel extrémnej hrúbky a s extrémne vysokou priepustnosťou. Litologické¹² zloženie podmieňuje dobré hydrogeologické pomery. Litologické zloženie sedimentov sa vyznačuje zrnitostnou nehomogenitou, čo sa prejavuje aj na rôznych hodnotách koeficientu filtrácie v horizontálnom i vertikálnom smere. Vďaka týmto vhodným prírodným podmienkam má Slovensko jednu z najväčších prirodzených zásobární podzemnej vody v strednej Európe. Žitný ostrov tak predstavuje nádrž statických podzemných vôd.

Podstatná časť využiteľných množstiev podzemnej vody v oblasti Dunaja sa nachádza v okolí Bratislavy a na Žitnom ostrove (hydrogeologické rajóny Q 051 – Kvartér západného okraja Podunajskej roviny a Q 052 – Kvartér juhozápadnej časti Podunajskej roviny). V roku 2012 sa v oblasti Dunaja využívalo a odoberalo 4038,6 l.s⁻¹ podzemnej vody¹³, čo predstavuje 16 % dokumentovaných využiteľných množstiev. Hlavná časť odberov (viac ako 71 %) sa využíva pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou formou verejných vodovodov. Najväčšie odbery pre pitné účely sú z veľkozdrojov Karlova Ves – Sihoť (477,7 l.s⁻¹), Petržalka – Pečniansky les (197,2 l.s⁻¹), Rusovce – Ostrovné lúčky (734,6 l.s⁻¹), Gabčíkovo (418,7 l.s⁻¹), Šamorín (331,5 l.s⁻¹), Jelka (389,9 l.s⁻¹).

Prevažná časť Žitného ostrova bola v roku 1978 Nariadením vlády č. 46/1978 Zb. **vyhlásená za chránenú vodohospodársku oblasť** prirodzenej akumulácie vôd (CHVO Žitný ostrov) so zásobami vôd stredoeurópskeho významu. Svojou rozlohou a množstvom toto územie predstavuje najvýznamnejšiu zásobáreň podzemnej vody na Slovensku. V súčasnosti územie chráni aj Zákon 305/2018 Z.z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd (Lex Žitný ostrov). Tento zákon ustanovuje chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd (chránené vodohospodárske oblasti), činnosti, ktoré sú na ich území zakázané, a opatrenia na ochranu povrchových vôd a podzemných vôd prirodzene sa vyskytujúcich v chránenej vodohospodárskej oblasti.

V regióne sa taktiež nachádzajú zdroje geotermálnych vôd, ktoré sú akumulované v pontských pieskoch a pieskovcoch v hĺbke do 2500 m. Určujúcou štruktúrou geotermálnej energie je centrálna depresia podunajskej panvy. Na území okresu Dunajská Streda sa nachádza osem geotermálnych vrtov, ktoré sú využívané na vykurovanie skleníkov, fóliovníkov a budov a na rekreáciu.

¹² Litológia je veda, ktorá skúma sedimentárne horniny, sedimentárna petrografia. Zaoberá sa najmä tým, v akých podmienkach a akými fyzikálno-chemickými mechanizmami sa tieto horniny formovali.

¹³ Liter za sekundu je jednotka objemového prietoku. Vyjadruje, koľko litrov kvapaliny pretečie sledovaným miestom za čas jednej sekundy.

3. Chránené územia

Chránené územie je významná biologicko-geografická lokalita pod osobitnou ochranou štátu. Územie sa môže zákonom vyhlásiť za chránené, ak sa tam nachádzajú:

- biotopy európskeho významu
- biotopy národného významu
- biotopy druhov európskeho významu
- biotopy druhov národného významu
- biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov
- významné krajinné prvky alebo
- územia medzinárodného významu.

Na Slovensku definuje právny poriadok 9 kategórií chránených území:

- chránená krajinná oblasť
- národný park
- prírodný park
- chránený areál
- prírodná rezervácia, národná prírodná rezervácia
- prírodná pamiatka, národná prírodná pamiatka
- chránený krajinný prvok
- chránené vtáčie územie
- obecné chránené územie

Európska sústava chránených území Natura 2000 v Slovenskej republike

Vstupom do Európskej únie 1. mája 2004 sa Slovenská republika zaradila do spoločenstva štátov, ktoré je postavené na základoch spoločnej vnútornej aj zahraničnej politiky. Spoločné pravidlá a normy sú záväzné rovnako pre všetky členské štáty EÚ.

Podľa zákona európska sústava chránených území Natura 2000 je koherentná európska ekologická sústava pozostávajúca z lokalít s výskytom biotopov európskeho významu, biotopov druhov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov, ktorej cieľom je umožniť zachovať, a ak je to potrebné, obnoviť priaznivý stav týchto biotopov a druhov v ich prirodzenom areáli. **Na území Slovenskej republiky európsku sústavu chránených území tvoria chránené vtáčie územia a územia európskeho významu.**

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) podľa zákona predstavuje biotopy sťahovavých druhov vtákov, najmä oblasti ich hniezdenia, preperovania, zimovania, ako aj miesta odpočinku na ich migračných trasách a biotopy druhov vtákov európskeho významu. Na účel zabezpečenia ich prežitia a rozmnožovania ho môže vyhlásiť vláda nariadením, v ktorom ustanoví aj zoznam činností, ktoré sú v CHVÚ zakázané, vrátane ich územného a časového obmedzenia.

Územím európskeho významu (ÚEV) sa podľa zákona sa rozumie územie v Slovenskej republike tvorené jednou alebo viacerými lokalitami:

- na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu alebo druhy európskeho významu, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia, ktoré sú zaradené v národnom zozname týchto lokalít obstaraným ministerstvom a prerokovaným s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

Z pohľadu národnej siete chránených území na predmetnom území Žitného ostrova evidujeme nasledovné chránené územia v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov:

- chránená krajinná oblasť (CHKO) Dunajské luhy. **Územie je tiež súčasťou medzinárodne významného mokradového územia** podľa Ramsarského dohovoru o mokradiach¹⁴ majúcich medzinárodný význam.
- Chránené vtáčie územie Dunajské luhy
- Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Lehnice
- Chránené vtáčie územie Veľkoblahovské rybníky
- CHA (Chránený areál) Hubický park
- CHA Tonkovský park
- CHA Rohovský park
- CHA Kráľovičovskokračiansky park
- CHA Konopiská
- NPR (Národná prírodná rezervácia) Klátovské rameno
- NPR Ostrov orliaka morského
- PR (Prírodná rezervácia) Foráš
- PR Jurovský les
- PP (Prírodná pamiatka) Kráľovská lúka
- PR Hetmėň
- Územie európskeho významu (ÚEV) Dunajské luhy
- ÚEV Severný Bodický kanál
- ÚEV Čiližské močiare
- ÚEV Malý Dunaj
- ÚEV Eliášovský les
- ÚEV Klátovské rameno
- ÚEV Konopiská

¹⁴ Ramsarský dohovor je jedným z najvýznamnejších medzinárodných dohovorov v oblasti ochrany prírody a zároveň je jediným dohovorom chrániacim určitý druh biotopu – mokrade. Zahŕňa mokrade v širokom chápaní – rieky a jazerá, podzemné pramene, močiare, zaplavované lúky, rašeliniská, oázy, delty, mangrovníkové a lužné lesy, koralové útesy a všetky mokrade vytvorené ľudskou činnosťou, ako sú rybníky, ryžové polia, vodné nádrže a solné polia.

Vedeli ste, že? Mokrade boli kedysi v tunajšej krajine Žitného ostrova takou súčasťou života, že miestni obyvatelia mali vyše 20 rôznych výrazov pre “mokrad”.

4. Charakteristika vybraných chránených území

CHKO Dunajské luhy

Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy je **najmladšia zo 14 chránených krajinných oblastí na Slovensku**. Oblasť pozostáva z piatich samostatných častí Podunajskej nížiny, ktoré sa tiahnu od Bratislavy juhovýchodne v smere toku rieky Dunaj k hraniciam s Maďarskom k Veľkolélskemu ostrovu v okrese Komárno. Prvé dve časti ležia takmer oproti sebe, na oboch brehoch Dunaja, na južnom okraji Bratislavy a zahŕňajú aj časť vodnej plochy Hrušovskej zdrže. Tretia časť je najrozsiahlejšia, leží medzi obcami Dobrohošť a Sap. Štvrtá časť leží medzi obcami Sap a Čičov. Piatou časťou je samotný Veľkolélsky ostrov. Toto jedinečné územie sa celé nachádza na arecentnom agradačnom vale¹⁵ Dunaja.

V závislosti od hydrologických podmienok pozdĺž Dunaja sa tu **na pomerne malom území vyskytujú spoločenstvá lesné, vodné, mokradné, lúčne a psamofilné**¹⁶.

Oblasť sa rozkladá na území troch krajov, Bratislavského, Trnavského a Nitrianskeho. Chránená krajinná oblasť má výmeru 12 284,4609 ha, z toho lesné pozemky zaberajú 6359,4680 ha, poľnohospodárska pôda 1 011,7472 ha, vodné plochy 3 455,0687 ha, zastavané plochy a nádvoria 87,0489 ha a ostatné plochy 1 371,1281 ha. Bola vyhlásená vyhláškou MŽP SR č. 81/1998 Z. z. o Chránenej krajinnnej oblasti Dunajské luhy z 3. marca 1998 s účinnosťou od 1. mája 1998 (v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov **platí pre riešené územie 2 stupeň ochrany**).

ÚEV Dunajské luhy

Územie európskeho významu Dunajské luhy sa nachádza v Trnavskom kraji. Zasahuje do katastrálneho územia obcí Mliečno, Dobrohošť, Rohovce, Kyselica, Vojka nad Dunajom, Bodíky, Baka, Gabčíkovo, Sap. Celková rozloha územia je 4542,025 ha. Pre toto územie sú charakteristické najmä lužné ekosystémy. **Dominujú tu porasty mäkkých a prechodných lužných lesov.**

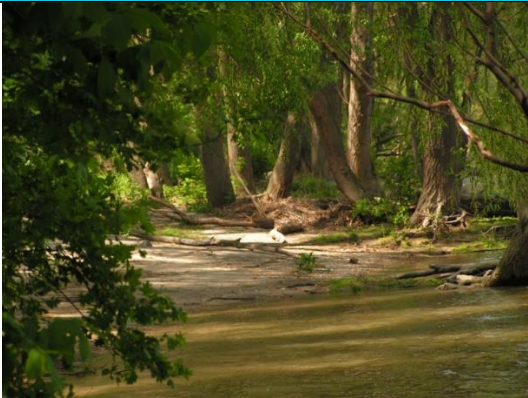
¹⁵ Agradácia = geol. proces spôsobujúci zvyšovanie zemského povrchu nanášaním (tečúcou vodou, vetrom, ľadovcami a i.). Agradačný val je mierna prirodzená vyvýšenina brehov pod povrchom údolnej nivy kopírujúc tok rieky.

¹⁶ Psamofilný = žijúci na piesočnatých pôdach.

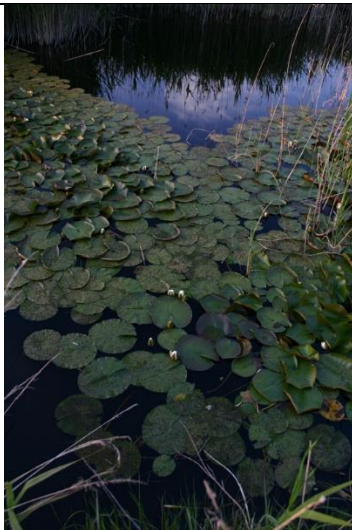
Územie je súčasťou Chránenej krajinej oblasti Dunajské luhy. V súčasnosti takmer na celom území platí druhý stupeň ochrany. ÚEV Dunajské luhy je aj súčasťou územia zaradeného do zoznamu mokradí majúcich medzinárodný význam v rámci tzv. Ramsarskej konvencie.

Vedeli ste, že? Lužné lesy a mokrade patria ku globálne najviac ohrozeným ekosystémom. Nížiny a nivy veľkých riek – prirodzené rozsiahle stanovišťa lužných lesov a mokradí, boli oddávna najviac osídlené človekom. S tým súvisia rozsiahle zmeny krajinej štruktúry – výrubu lesov, odvodňovanie mokradí a premena plôch na ornú pôdu. Veľká časť lužných lesov bola zničená pri úpravách vodných tokov. Mokrade pritom **zadržiavajú vodu v krajine a pohlcujú CO₂ a takto zmierňujú dopad klimateckej zmeny.** Majú nenahraditeľnú funkciu ako ostrovy života.

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany v ÚEV Dunajské luhy:

Kód biotopu podľa NATURA2000	Názov biotopu	Popis biotopu
<u>91E0</u>	Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy	 <p>Biotop zahŕňa prirodzené lesy vyskytujúce sa bezprostredne pri tokoch od nížin až po horské prameniská. Pre biotop sú charakteristické pravidelné záplavy povrchovou vodou alebo zamokrenie podzemnou vodou. V alúviach väčších nížinných riek sa nachádzajú vrbovo-topoľové lesy, tzv. mäkký lužný les, pričom jeho pomenovanie je odvodené od mäkkého dreva topoľov a vrb ako charakteristických drevín tohto biotopu.</p>
<u>91F0</u>	Lužné dubovo-brestovo-jaseňové lesy okolo nížinných riek	Dubovo-brestovo-jaseňové lužné lesy (zvyknú sa označovať ako tvrdý lužný les, pretože drevo duba, brestov a jaseňa je tvrdé) sa na rozdiel od predchádzajúceho biotopu nachádzajú na vyšších a relatívne suchších stanovištiach údolných nív so zriedkavejšími a časovo kratšími povrchovými záplavami. V niektorých prípadoch priamo nadväzujú na mäkký lužný les, ktorý sa nachádza bezprostredne pri rieke, no so zvyšujúcou sa vzdialenosťou od nej sa uplatňujú dreviny tvrdého lužného lesa.

		<p>Drevinové zloženie porastov tvorí dub letný, brest hrabolitý a jaseň úzkolistý dunajský. Krovinové poschodie je dobre vyvinuté a druhovo bohaté, v bylinnej vrstve sú prítomné druhy s vysokými nárokmi na obsah dusíka v pôde, druhy znášajúce striedavé zamokrenie až vlhkomilné druhy a druhy kvitnúce na jar.</p>
<u>6430</u>	<p>Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa</p>	 <p>Biotop tvoria štyri podjednotky. Prvá zahŕňa vysokobylinné spoločenstvá na nivách v horskom až alpínskom stupni na rôznych geologických podložiach. Druhú podjednotku tvoria husté, viacvrstvé príbrežné spoločenstvá s devätsilmi alebo so štiavcom alpským. Vyskytujú sa na prirodzených, poloprirodzených až zaburinených stanovištiach na brehoch vodných tokov v horských oblastiach, menej na podsvahových prameniskách a v priekopách popri cestách. Tretia podjednotka osídľuje brehy väčších riek, dobre zásobených živinami, najmä v nížinách a pahorkatinách. Porasty sú vzhľadovo veľmi nejednotné, pretože sa v nich strieda viacero dominantných druhov. Sú schopné pomerne rýchlo obsadiť obnažené brehy. Štvrtá podjednotka predstavuje kvetnaté vysokobylinné lúky s prevahou širokolistých bylín na celoročne vlhkých až mokrych stanovištiach v alúviách vodných tokov, v terénnych depresiaciach a na svahových prameniskách. Porasty sa len občas alebo nepravidelne kosia.</p>
<u>6210</u>	<p>Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)</p>	 <p>Vegetáciu tvoria travinno-bylinné spoločenstvá, v ktorých prevládajú teplomilné druhy tráv, ostríc, jedno- a dvoj-</p>

		<p>viacročných bylín, na jar s účasťou kvitnúcich efemérnych¹⁷ druhov. Priestory medzi trsmi vyplňajú poliehavé kríčky a polokríčky. Vyskytovali sa na stanovištiach, ktoré vo vývoji vegetačného krytu po dobe ľadovej neposkytovali dostatočné podmienky na rozvoj lesných spoločenstiev. Druhotne sa rozšírili po vyrúbaní či vypaľovaní lesov a následnom odplavení lesných pôd.</p>
<u>3270</u>	<p>Rieky s bahnitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov Chenopodionrubri p.p. a Bidentition p.p.</p>	 <p>Biotop tvoria spoločenstvá jednorokých rastlín na stanovištiach so zvýšeným obsahom živín. Optimum vývoja majú v neskorom lete. Vyrývajú sa na obnažených bahnitých a piesočnatých brehoch tečúcich vôd, najmä v zátokach prirodzene meandrujúcich riek, potokov a ostrovov, kde pôsobí spätný tlak, alebo na miestach vzdialenejších od riečiska, kde nie je silný prúd vody. V závislosti od dĺžky obnaženia brehov sa nemusia vyrývať každý rok. Stratégia rastlín v tomto biotope predpokladá schopnosť rýchlo vyklíčiť, akonáhle poklesne hladina vody. Pokiaľ sa podarí rastlinám vytvoriť semená, je pripravená ich dostatočná zásoba v pôde aj na viac rokov dopredu.</p>
<u>3150</u>	<p>Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition</p>	 <p>Biotop tvoria porasty vodných rastlín. Môžu pozostávať len z jednej vrstvy ponorených rastlín, ktoré sú pripevnené ku</p>

¹⁷ Efeméra – v bot. bylina, ktorá žije len niekoľko týždňov, a ktorej nadzemná časť po odkvitnutí a dozretí semien rýchlo hynie,

		<p>dnu alebo sa voľne vznášajú vo vode. Taktiež ich môžu tvoriť druhy zakorenené v dne a s listami na vodnej hladine, ako sú lekná a leknice, alebo maličké semenné rastliny s redukovaným koreňovým systémom, ktoré sa vznášajú na vodnej hladine, napr. žaburinky a papraďorasty. Mnohé ponorené druhy môžu dočasne vynárať listy a reprodukčné orgány nad hladinu. Porasty osídľujú vody bohaté alebo stredne zásobené živinami. Sú to prírodné a poloprírodné stojaté, periodicky prietochné, prípadne pomaly tečúce vody, ako sú mŕtve riečne ramená, aluviálne mokrade, ale aj umelé nádrže (rybníky, vodárenské nádrže, materiállové jamy, staré ryžoviská) a kanály v nížinnom a pahorkatinovom stupni.</p>
--	--	---

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany:

- **Ryby:** hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), boleň dravý (*Aspius aspius*), hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*), hrebenačka vysoká (*Gymnocephalus baloni*), hlavátka podunajská (*Hucho hucho*), hrebenačka pásavá (*Gymnocephalus schraetser*), šablá krivočiara (*Pelecus cultratus*), plž severný (*Cobitis taenia*), býčko (*Proterorhinus marmoratus*), lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), plotica lesklá (*Rutilus pigus*), plž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), kolok veľký (*Zingel zingel*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), čík európsky (*Misgurnus fossilis*),

Vedeli ste, že? Na Žitnom ostrove kedysi žila aj jedna z najväčších rýb sveta, vyza veľká? Poslednú vyzu sme na Slovensku videli v roku 1957. Pod jej úbytok sa podpísal nadmerný lov, pretože išlo o výdatný zdroj mäsa. A tiež postavenie migračných bariér, priehrad. Bohužiaľ, najmä vďaka ľudskej činnosti sú už tieto ryby iba legendami a súčasťou múzejných expozícií.

- **Obojživelníky:** mlok: mlok dunajský (*Triturus dobrogicus*), žaba: kunka červenobruchá (*Bombina bombina*),

Vedeli ste, že? Likvidáciou biotopov trpia aj mnohé obojživelníky, napr. kunka červenobruchá. U jedovatých zvierat slúži červeno-žlto-čierne sfarbenie ich tela ako výstraha predátorom. Aj kunky majú v koži žľazy s toxínmi, ktoré však nie sú pre človeka nebezpečné, pokiaľ mu sekrét nezasiahne oči, alebo iné sliznice. Kunky vydávajú typický zvuk a preto sú v prírode rozlíšiteľné. [Tu](#) nájdete aj zvukový záznam kunky červenobruchej.

- **Cicavce - hlodavce:** hraboš severský panónsky (*Microtus oeconomus mehelyi*), bobor vodný (*Castor fiber*).
- **Cicavce - šelmy:** vydra riečna (*Lutra lutra*)

Vedeli ste, že? Vydra bola vďaka intenzívnemu lovu kvôli kožušine a znečisteniu značne vyhubená. Jej počet negatívne ovplyvnilo aj regulovanie brehov vodných tokov a výstave vodných priehrad. Vydra loví prevažne ryby, menej raky, obojživelníky, vodné cicavce, vtáky a bezstavovce. Vydra je nočný živočích, iba na územiach, kde nie je rušená, loví cez deň.

CHVÚ Dunajské luhy

Územie bolo vyhlásené Vyhláškou MŽP SR č. 466/2013 Z.z., na celkovej výmere 16 511, 58 ha. Tiahne sa pozdĺž rieky Dunaj od Devína v Bratislave až po Štúrovo. Toto územie sa nachádza na území okresov Bratislava II, Bratislava IV, Bratislava V, Senec, Dunajská Streda, Komárno, Nové Zámky.

Dostatok vodných biotopov (riek, močiarov), ale aj umelých vodných nádrží, **poskytuje dobré predpoklady pre výskyt mnohých druhov vtákov**. Územie je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), volavka striebriстая (*Egretta garzetta*), haja tmavá (*Milvus migrans*), bučiacik močiarny (*Ixobrychus minutus*), čajka čiernohlavá (*Larus melanocephalus*), rybár riečny (*Sterna hirundo*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*). Zároveň je jedným z piatich najvýznamnejších pre hniezdenie druhov kačica chripľavá (*Anas strepera*), kačica chrapľavá (*Anas querquedula*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), hrdzavka potápavá (*Netta rufina*). V území pravidelne zimuje viac ako 1% európskej ťahovej¹⁸ populácie druhov potápač biely (*Mergus albellus*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*) a hlaholka severská (*Bucephala clangula*). **Na území sa počas migrácie vyskytuje viac ako 20 000 a počas zimovania viac ako 70 000 jedincov viacerých vodných druhov vtákov**. Ďalej v území pravidelne hniezdi viac ako 1 % národnej populácie druhov ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*) a brehuľa hnedá (*Riparia riparia*).

Vedeli ste, že? V decembri 2020 bol vydaný nový Európsky atlas rozšírenia vtáctva. Úbytok vzácných druhov vtáctva je z krajín strednej Európy najväčší práve na Slovensku. Vtáctva na Slovensku všeobecne ubúda v desiatkach percent. Smutným faktom je tiež, že **mnohé živočíchym žijúce v sladkovodných mokradiach sú vôbec najohrozenejšími živočíchmi v Európe**. Netýka sa to len vtákov, ale aj iných živočíchov tu žijúcich.

CHVÚ Lehnice

Chránené vtáčie územie Lehnice bolo vyhlásené za účelom zachovania biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov **dropa fúzatého, prepelice poľnej a sokola červenonohého** a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Chránené

¹⁸ synonymum - migrujúcej populácie

vtáčie územie má výmeru 2 346,85 ha. Územie sa nachádza na území okresu Dunajská Streda a na katastrálnych územiach Bellova Ves, Horná Potôň, Malý Lég, Maslovce, Masníkovo, Oľdza, Sása, Veľká Paka, Veľký Lég.

CHVÚ Lehnice sú jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) a pravidelne tu hniezdi viac ako 1 % národnej populácie prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*).

Vedeli ste, že? Sokol červenonohý je našim najpestrejšie sfarbeným dravcom. Samec je modrosivý, s červenými nohavičkami. Samica má hnedosivý chrbát s tmavým priečnym vlnkovaním, hrdzavožltý spodok tela a hrdzavé temeno. Sokol červenonohý trávi zimu najmä v subsaharskej Afrike, k nám prilieta najmä v máji. Živí sa predovšetkým hmyzom (kobyčkami, koníkmi) a hlodavcami. Je kriticky ohrozený.

Na území sa z ochránárskeho hľadiska vyskytujú aj ďalšie významné druhy vtáctva: sokol rároh (*Falco cherrug*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), drop fúzatý (*Otis tarda*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), lastovička domová (*Hirundo rustica*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*).

Chránené vtáčie územie Lehnice je jednou z posledných lokalít na Žitnom ostrove, kde sa drop fúzatý príležitostne vyskytuje. Drop je extrémne plachý živočích, málo prispôsobivý zmenám prostredia. Náročnosť na dostatočný pokoj určuje výber tokanísk a hniezdísk.

Vedeli ste, že? Drop fúzatý patrí medzi najťažšie lietajúce vtáky Európy. Na Slovensku je dnes už takmer vyhynutým druhom. Sliepka váži tri až päť kilogramov a kohút osem až 16 kilogramov. Vzhľadom k veľkej hmotnosti nedokážu dropy za letu dobre manévrovať. Z tohto dôvodu sú pre nich elektrické vodiče veľkou hrozbou.

Počas migrácie je toto CHVÚ dôležitým odpočinkovým stanovišťom pre ďalšie druhy avifauny¹⁹. Ide tiež o významné zimovisko dravých vtákov. **V CHVÚ bolo celkovo zaznamenaných 107 druhov vtákov, čo predstavuje spolu 27 % zo slovenskej populácie.** Z tohto počtu je 55 druhov hniezdíčov, čo predstavuje 23,4 % a 50 druhov (21,3 %) sa tu vyskytuje počas ťahu a hibernácie. Medzi ostatné najvýznamnejšie zistené hniezdiče CHVÚ možno zaradiť sokola rároha (*Falco cherrug*), kaňu močiarnu (*Circus aeruginosus*), kaňu popolavú (*Circus pygargus*), myšiarku močiarnu (*Asio flammeus*). Medzi najčastejšie kvantitatívne zastúpené rady možno zaradiť: kačicotvaré (*Anseriformes*), sokolotvaré (*Falconiformes*), čajkotvaré (*Lariformes*), kurotvaré (*Galliformes*), bocianotvaré (*Ciconiiformes*) a vrabcotvaré (*Passeriformes*).

Počas ťahu a zimovania za účelom získavania potravy a odpočinku sa najpočetnejšie vyskytujú predovšetkým tieto druhy: kaňa sivá (*Circus cyaneus*), kana močiarna (*Circus aeruginosus*)

¹⁹ vtáctvo v regióne

myšiak severský (*Buteo lagopus*), jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), haja červená (*Milvus milvus*), haja tmavá (*Milvus migrans*), orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), orol kráľovský (*Aquila heliaca*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), hvzdák veľký (*Numenius arquata*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), myšiarka močiarna (*Asio flammeus*), sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*), beluša veľká (*Casmerodius albus*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*) a desiatky ďalších druhov spevancov a iných druhov vtákov.

V CHVÚ Lehnice hniezdi celkom 8 druhov európskeho významu: sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), drop fúzatý (*Otis tarda*), sokol rároh (*Falco cherrug*) bocian biely (*Ciconia ciconia*), ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*) a penica jarabá (*Sylvia nisoria*). Z národne významných druhov hniezdičov (celkom 6 druhov) a tiež z ochrannárskeho hľadiska medzi významné hniezdiče patria: škovránok poľný (*Alauda arvensis*), prhlviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), pipiška chochlatá (*Galerida cristata*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), lastovička domová (*Hirundo rustica*).

Vedeli ste, že? Aj staré stromy majú veľký význam na ochranu biodiverzity. Napríklad, v Bratislave žije oveľa viac vzácnych ďatľov hnedkavých, ako v niektorých chránených vtáčích územiach. Práve vďaka ponechaným starým stromom.

CHVÚ Lehnice je súčasťou sústavy NATURA 2000, t.j. sústavy chránených území členských krajín Európskej únie, ktorej hlavným cieľom je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov a druhov na území štátov EÚ.

Vedeli ste, že? Chránené vtáčie územie Lehnice je jedným z príkladov, kde bez obáv môže poletovať, loviť a bezpečne zosadať na stĺpy akýkoľvek operenec. V oblasti sa kompletne ošetrili všetky trasy elektrických vedení. Boli zabezpečené konštrukcie 22 kV vedení a na vodiče VVN všetkých kategórií od 110 kV do 400 kV sa inštalovali výstražné prvky, aby nedochádzalo k nárazom preletujúceho vtáctva do vodičov.

CHVÚ Veľkoblavovské rybníky

Územie bolo vyhlásené vyhláškou MŽP SR č. 187/2010 za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov hrdzavky potápavej, kačice chriplavej a bučiacika močiarného a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Chránené vtáčie územie má výmeru 91,34 ha a nachádza sa nadmorskej výške 115 m.

Rybničná sústava Veľké Blahovo leží v centrálnej časti Žitného ostrova a je tvorená tromi umelo vybudovanými rybníkmi. Západne od rybníkov sa zachovali časti zamokrených lúk. V súčasnosti

sú rybníky intenzívne rybársky obhospodarované a poľovnícky využívané. Ich okraje sú porastené trstou a pálkou a ojedinelými skupinami nízkych vríb. Okraje rybníkov lemujú odvodové kanály a topoľové stromoradia. Širšie okolie rybníkov tvoria intenzívne obhospodarované polia. Veľkoblahovské rybníky sú významné pre hniezdenie vodných druhov vtákov.

NPR Klátovské rameno

NPR bola vyhlásená v roku 1993. Na ploche 306,4 ha ochraňuje biotopy lužných vrbovotopoľových a jelšových lesov, prirodzených stojatých vôd s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu, nížinné a podhorské kosné lúky, lužné dubovo-breštovo-jaseňové lesy a karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy.

Klátovské rameno je zaradené do 5. stupňa ochrany. Keďže ochranné pásmo národnej prírodnej rezervácie (zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny § 22 ods. 6) nebolo vyhlásené, je ním územie do vzdialenosti 100 m smerom von od jej hranice a platí v ňom tretí stupeň ochrany (§ 14).

Klátovské rameno nemá prameň ani sa neodčleňuje od iného toku, vyviera zo spodných vôd za obcou Orechová Potôň - Lúky, vďaka čomu sa vyznačuje vysokým stupňom čistoty. Tok prechádza katastrálnym územím obcí Dolná Potôň, Dunajský Klátov, Horné Mýto, Malé Blahovo, Ohrady, Trhová Hradská, Vydrany, Veľké Blahovo a Dolné a Horné Topoľníky. Na hornom úseku nemá Klátovské rameno súvislú vodnú hladinu, je tvorené len jazierkami s bohatým brehovým porastom. Svoju charakteristickú podobu získava až pri osade Csótfa. Hĺbka vody v ramene sa pohybuje od niekoľkých centimetrov až do 5 m. Výnosom Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5. 1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu **bolo územie zaradené medzi územia európskeho významu** s identifikačným kódom SKUEV0075 Klátovské rameno.

V Klátovskom ramene a jeho okolí žijú viaceré vzácne a chránené živočíšne druhy. Spomenúť treba napríklad druhy európskeho významu, kvôli ktorým je územie vyhlásené: žaba kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), vydra riečna (*Lutra lutra*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), ryby lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), čík európsky (*Misgurnus fossilis*), hrebenačka vysoká (*Gymnocephalus baloni*), hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*), pľž severný (*Cobitis taenia*), boleň dravý (*Aspius aspius*), plotica lesklá (*Rutilus pigus*).

Z ďalších druhov rýb možno spomenúť štuku severnú (*Esox lucius*), ostrieža riečneho (*Perca fluviatilis*), karasa obyčajného (*Carassius carassius*), ploticu obyčajnú (*Rutilus rutilus*), mieňa obyčajného (*Lota lota*) a všetky tri druhy našich jalcov (*Leuciscus spp.*).

Klátovské rameno obývajú rôzne druhy obojživelníkov ako skokan rapotavý (*Rana ridibunda*), skokan zelený (*Rana kl. esculenta*), skokan štíhly (*Rana dalmatina*), rosnička zelená (*Hyla arborea*) a ropucha zelená (*Bufo viridis*).

Bol tu zaznamenaný výskyt asi 80 druhov vtáctva, z toho 70 tu priamo hniezdi. Z druhov viažucich sa k vode a mokradiam možno spomenúť labuť veľkú (*Cygnus olor*), volavku popolavú (*Ardea cinerea*), lysku čiernu (*Fulica atra*), bociana bieleho (*Ciconia ciconia*), bučička močiarneho (*Ixobrychus minutus*), rybárika obyčajného (*Alcedo atthis*). V krovinách lužných lesov žije penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*) aj vzácnejšia penica jarabá (*Sylvia nisoria*). V lužných lesoch hniezdi z menej bežných druhov dravcov napríklad včelár lesný (*Pernis apivorus*).

Vedeli ste, že? Na Slovensku rybárikov počítame už len v stovkách kusov.

Výskumom sa zdokumentovalo 102 druhov chrobákov, z ktorých druh rodu *Dorytomus* bol opísaný ako nový, na svete dosiaľ neznámy druh.

Z vážok je v oblasti monitorovaná klinovka žltá (*Stylurus flavipes*).

V rezervácii bolo zistených 32 druhov vodných mäkkýšov; je to druhá druhovo najbohatšia lokalita na Podunajskej nížine.

Hlavnými drevinami rastúcimi v okolí ramena sú topoľ čierny (*Populus nigra*), topoľ biely (*Populus alba*), vrba krehká (*Salix fragilis*), vrba biela (*Salix alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) a jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*). Bohato zastúpené sú tiež kroviny, hlavne hlohy (*Crataegus spp.*), plamienok plotný (*Clematis vitalba*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), bršlen európsky (*Euonymus europaeus*) a brečtan popínavý (*Hedera helix*).

Z vodného rastlinstva treba spomenúť predovšetkým tieto: truskavec obyčajný (*Hippuris vulgaris*), lekno biele (*Nymphaea alba*), leknica žltá (*Nuphar lutea*), vodomor kanadský (*Elodea canadensis*) a stolístok praslenatý (*Myriophyllum verticillatum*), pálka širokolistá (*Typha latifolia*).

Pre lepšiu predstavu o oblasti odporúčame sa sem ísť pozrieť osobne, prípadne pozrieť si pekné [videá](#) dostupné o oblasti.

Vedeli ste, že? Pekným tipom na výlet v tejto oblasti je napr. návšteva vodného mlynu v Dunajskom Klátove. Ide o kultúrnu technickú pamiatku, ktorá sa nachádza na brehu Klátovského ramena Malého Dunaja v katastri obce Dunajský Klátov. V roku 2016 prešiel mlyn kompletnou rekonštrukciou, na druhom brehu Klátovského ramena bolo vybudované mólo - výhľadňa. V letných mesiacoch je osviežujúce sa vo vodách ramena vykúpať.

NPR Ostrov orliaka morského

NPR Ostrov orliaka sa nachádza v katastrálnom území obce Baka v inundačnom²⁰ (záplavovom) území Dunaja. Je súčasťou bačianskej ramennej sústavy. Celková rozloha lokality je 22,77 ha. Územie je chráneným územím už od roku 1953, od roku 1994 je národnou prírodnou rezerváciou (platí tu 5. stupeň ochrany). Územie je súčasťou sústavy Natura 2000, nachádza sa v Území európskeho významu Dunajské luhy a Chráneného vtáčieho územia Dunajské luhy. **NPR Ostrov orliaka morského predstavuje v súčasnej dobe jeden z posledných zvyškov prirodzených, pravidelne zaplavovaných dunajských lužných lesov a je biotopom vzácných a existenčne ohrozených druhov rastlín a živočíchov.**

Lokalita sa vyznačuje cennými ukázkami mäkkého lužného lesa²¹ (*Salicion albae*) s prevahou vrby bielej (*Salix alba*) a vrby krehkej (*Salix fragilis*). Na trvale zamokrených pôdach sú časté ich poliehavé formy. Účasť topoľov - topoľa bieleho (*Populus alba*) a topoľa čierneho (*Populus nigra*) v stromovej etáži²² je celkovo nižšia, osídľujú najmä vyššie polohy v pobrežnej zóne a relatívne suchšie plochy. Pomerne malé zastúpenie má šľachtený topoľ (*Populus x canadensis*) s mladými jedincami najmä na južnej časti územia. Krovinná etáž je veľmi chudobná na druhy, tvoria ju zväčša výmladky stromov a ojedinelé exempláre bazy čiernej (*Sambucus nigra*). Bylinný porast vytvára väčšiu časť roka dobre zapojené porasty, v ktorých sa uplatňuje malý počet druhov s dominantným zastúpením prhlavy dvojdomej (*Urtica dioica*), menej sa vyskytuje zádušník brečtanovitý (*Glechoma hederacea*), ostružina ožinová (*Rubus caesius*), lipnica pospolitá (*Poa trivialis*), horčiak pieprový (*Persicaria hydropiper*) a horčiak riedkokvetý (*Persicaria dubia*). Miestami, najmä v mladších porastoch, sa rozširujú druhy cudzieho pôvodu ako astra novobelgická (*Aster novi-belgii*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*) alebo hviezdník ročný (*Stenactis annua*). Lokálne sa vyskytujú malé zníženiny s bohatými zárastmi trste obyčajnej (*Phragmites australis*) a močiarnou vegetáciou.

Lokalita je jedným z 3 najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov ako orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), beluša malá (*Egretta garzetta*), haja tmavá (*Milvus migrans*), bučičik močiarny (*Ixobrychus minutus*), čajka čiernohlavá (*Larus melanocephalus*), rybár riečny (*Sterna hirundo*) a je jedným z 5 najvýznamnejších pre hniezdenie druhov kačica chrapačka (*Anas querquedula*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), hrdzavka potápavá (*Netta rufina*) a kačica chriplavka (*Anas strepera*).

²⁰ **Inundačné územie** je územie priľahlé k vodnému toku, ktoré je počas povodní zvyčajne zaplavované vodou vyliatou z koryta.

²¹ Mäkký luh je jeden z typov lužného lesa, ktorý sa nachádza na rozhraní vody a lesa nížinných riek.[1] Vytvárajú ho rôzne druhy vrby ako vrba biela v nížinách a vrba krehká v pahorkatinách, domáce druhy topoľov ako topoľ biely a topoľ čierny, tiež jelša lepkavá. Z hospodárskeho hľadiska nemá veľký význam, je považovaný skôr za ochranný les, zabraňujúci erózii brehu.

²² Pozn.: les netvorí len stromy, ale aj kry, byliny, machorasty, huby, lišajníky a všetky ostatné organizmy, ktoré sa v lese nachádzajú. Tieto sú určitým spôsobom usporiadané: členia sa podľa hĺbky uloženia koreňov v pôde a výšky, do ktorej dorastajú a tak vytvárajú lesné vrstvy, tzv. lesné etáže. Najhlbšie je uložená koreňová vrstva, nad ňou je machová vrstva, potom bylinná vrstva, kerová vrstva a stromová vrstva.

V území pravidelne zimujú migrujúce populácie druhov ako potápač malý (*Mergus albellus*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*) a hlaholka severská (*Bucephala clangula*). Územie pravidelne navštevuje počas migrácie viac ako 20 000 a počas zimovania viac ako 70 000 jedincov viacerých vodných druhov vtákov. Ďalej je územie NPR významným hniezdiskom pre ľabtušku poľnú (*Anthus campestris*), bociana čierneho (*Ciconia nigra*), kaňu močiarnu (*Circus aeruginosus*) a brehuľu hnedú (*Riparia riparia*). Z druhov európskeho významu priamo v NPR už viac rokov po sebe úspešne hniezdi 1 pár orliakov morských. Krátke video z pozorovania orliakov morských v hniezde možno nájsť na [tomto odkaze](#).

Lokalita je ohrozená najmä intenzívnymi lesohospodárskymi aktivitami na blízkom okolí a taktiež vysychaním depresí na ostrove v dôsledku vybudovania VDG Gabčíkovo a sčasti aj drenážneho efektu starého koryta Dunaja, čo spôsobuje pokles hladiny podzemnej vody a postupné vysychanie pôvodných mokradí.

PR Foráš

Prírodná rezervácia bola vyhlásená vyhláškou Krajského úradu životného prostredia Trnava č. 4/2008 z 29. mája 2008, ktorou sa vyhlasuje prírodná rezervácia Foráš. Nachádza sa na území obce Bodíky v okrese Dunajská Streda. Rozloha PR je 115,5 ha a platí 5. stupeň ochrany. Účelom vyhlásenia je zabezpečenie ochrany chránených druhov rastlín a živočíchov, biotopov európskeho a národného významu v inundačnom území²³ Dunaja a prírodných procesov prebiehajúcich v prirodzených spoločenstvách lužných lesov a mokradí. Predmetom ochrany sú biotopy: 91E0 - Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy.

Prírodná rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Dunajské luhy, ktoré je zaradené do sústavy NATURA 2000.

PR Jurovský les

Územie bolo vyhlásené alebo novelizované v roku 1993 na rozlohe 2,1369 ha a zaradené do 5. stupňa ochrany. Nachádza sa v katastrálnom území obce Jurová. Chránené územie je vzácnym zvyškom lužného lesa s prirodzenou skladbou druhov uprostred poľnohospodársky využívanej krajiny Podunajskej nížiny. Žijú tu populácie pôvodných druhov rastlín.

PP Kráľovská lúka

Územie bolo za chránené vyhlásené v roku 1975, novelizované v roku 1982. Vyhláškou 293/1996 z 30.9.1996, účinnou od 1.11.1996 bolo vyhlásené za prírodnú pamiatku. Rozloha je 3,24 ha. Ako prírodná pamiatka je ochránený zvyšok mŕtveho ramena Dunaja s porastom

²³ **Inundačné územie** je územie priľahlé k vodnému toku, ktoré je počas povodní zvyčajne zaplavované vodou vyliatou z koryta. Rozsah inundačného územia určuje okresný úrad vyhláškou.

typických lužných lesov s vodnými, močiarnymi a lúčnymi spoločenstvami. Vyskytujú sa tu vzácné a chránené druhy flóry (lekno biele, snežienka jarná a iné). **Prírodná pamiatka je súčasťou územia európskeho významu Dunajské luhy, ktoré je zaradené do sústavy NATURA 2000.** Nachádza sa v CHKO Dunajské luhy v katastri obce Bodíky. Pekné zábery z tohto územia dokumentuje [video](#).

PR Hetmėň

Vyhláškou 83/1993 o štátnych prírodných rezerváciách z 23.3.1993 bola vyhlásená za štátnu prírodnú rezerváciu Hetmėň. Rozloha je 14,71 ha a je zaradená do 4. stupňa ochrany. Nachádza sa v katastri obce Lehnice, v časti Veľký Lég (okres Dunajská Streda).

PR Hetmėň je súčasťou CHVÚ Lehnice. Jedná sa o zvyšok komplexu mezofilného²⁴ lužného lesa v prevažnej miere s pôvodnou vegetačnou štruktúrou. Predmetom ochrany je „ochranársky veľmi hodnotný prvok v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine, pozostatok jaseňovo – topoľového lužného lesa charakteru tvrdého luhu²⁵“. Ide o zvyšky prirodzených porastov, ktoré sa zachovali na vyššom stupni nivy Dunaja, a to najmä za ochrannými hrádzami, kde je vplyv povrchových vôd celkom eliminovaný. V suchších jaseňo-dubovo-brestových porastoch na piesočnato-hlinitých a hlinitých pôdach bohatých na karbonáty²⁶ postupne ubúdajú druhy vlhkomilné a viac pristupujú elementy suchomilné a vápnomilné²⁷ (napr. drieň obyčajný, kamienka modropurpurová). Na severnom okraji, na pôdach ľahších piesočnato-hlinitých až hlinitých, kyprých, dobre prevzdušnených, zriedkavo zaplavovaných, je dominantný jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*). Jaseň štíhly sa prispôsobuje striedavému, ale najmä dlhotrvajúcemu zamokreniu a neznáša stagnujúcu vodu.

Z chránených živočíchov boli v PR Hetmėň zistené nasledovné druhy národného významu a európskeho významu:

- **Vtáky:**
 - z d'ateľov d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), žlna zelená (*Picus viridis*), tesár čierny (*Dryocopus martius*) hniezdič, nájdené viaceré hniezdne dutiny v bielych topoľoch a d'ateľ malý (*Dendrocopos minor*)
 - z denných dravých vtákov myšiak hôrny (*Buteo buteo*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), z nočných sova obyčajná (*Strix aluco*)
 - zo spevavcov drozd čierny (*Turdus merula*), drozd trskotavý (*Turdus viscivorus*), glezg obyčajný (*Coccothraustes coccothraustes*), oriešok obyčajný (*Troglodytes troglodytes*), zelienska obyčajná (*Chloris chloris*), mlynárka dlhochvostá

²⁴ **Mezofilný** znamená, že rastie v bežných, nie extrémnych podmienkach.

²⁵ Tvrdý luh je typ lužného lesa v ktorom dominujú stromy s tvrdým drevom, napr. dub letný, jaseň (štíhly a/alebo úzkolistý), brestom poľným, v spodnej vrstve aj hrabom, javorom poľným, lipou a ďalšími drevinami.

²⁶ Karbonáty = uhličitaný. Karbonátová (uhličitá) pôda má pH 7,5 – 8,5.

²⁷ bot. vápnomilné rastliny – vyhľadávajúce vápenaté pôdy, rastúce vo vápenatých pôdach

(*Aegithalos caudatus*), sýkorka veľká (*Parus major*), sýkorka belasá (*Parus caeruleus*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*) a brhlík obyčajný (*Sitta europaea*)

- na noc chodí hradovať²⁸ na okraj bažant obyčajný (*Phasianus colchicus*), v zime sa vyskytla aj hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*)
- **Cicavce:**
 - líška obyčajná (*Vulpes vulpes*) tu má svoje úkryty, rezerváciu obýva aj srnec obyčajný (*Capreolus capreolus*) a diviak obyčajný (*Sus scrofa*).

ÚEV Severný Bodický kanál

Výnosom Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5. 1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu, bolo **územie zaradené medzi územia európskeho významu** s identifikačným kódom SKUEV0093 Severný Bodický kanál. Výmera lokality je 2,90 ha a platí 2. stupeň ochrany. Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Nížinné a podhorské kosné lúky (6510) a druhov európskeho významu: bylina zeler plazivý (*Apium repens*), chrobák plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), ryby: plotica lesklá (*Rutilus pigus*), býčko (*Proterorhinus marmoratus*), čík európsky (*Misgurnus fossilis*), hrebenačka vysoká (*Gymnocephalus baloni*), hrebenačka pásavá (*Gymnocephalus schraetser*), hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), plž severný (*Cobitis taenia*), boleň dravý (*Aspius aspius*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*) a netopier podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*).

SKEUV1227 Čiližské močiare

Čiližské močiare sa nachádzajú v katastrálnom území obcí Bohelov, Gabčíkovo, Padáň, Pataš, Veľký Meder a Vrakúň. Výmera územia je 336,87 ha a platí 2., 3. a 4. stupeň ochrany v závislosti od katastrálneho územia. Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (*91E0), Lužné dubovo-brestovo-jaseňové lesy okolo nížinných riek (91F0), Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition²⁹ (3150) a druhov európskeho významu: chrobák fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*), vydra riečna (*Lutra lutra*), chrobák pižmovec hnedý (*Osmoderma eremita*), ryby lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), blatniak tmavý (*Umbra krameri*), čík európsky (*Misgurnus fossilis*), hraboš severský panónsky (*Microtus oeconomus mehelyi*) a žaba kunka červenobruchá (*Bombina bombina*).

²⁸ hradovať – sedieť na strome alebo žrdi.

²⁹ Porasty ponorených a na hladine plávajúcich vodných rastlín, ktoré sa buď voľne vznášajú vo vode, alebo sú zakotvené v subhydrických pôdach. Štruktúrne sú porasty veľmi rôznorodé: jedno- až trojvrstvové. Môžu pozostávať len z jednej ponorenej vrstvy rastlín, ktoré sú pripravené ku dnu alebo sa voľne vznášajú vo vode.

Vedeli ste, že? Vplyvom zintenzívnenia poľnohospodárskej výroby, lesného hospodárstva a regulácii vodných tokov postupne zanikajú biotopy, na ktorých závisí prežívanie mnohých druhov. Hraboš severský panónsky obýva práve takéto biotopy. Hlavnou príčinou jeho ohrozenia je vysušanie mokradí, rozorávanie lúk, kosenie a zber trstiny.

SKUEV0822 Malý Dunaj

Vedeli ste, že? Na pomaly tečúcich miestach Malého Dunaja je možné v letnom období nájsť okrúhle plávajúce listy a žlté kvety vzácnej rastliny leknice žltej. V jarom období kvitne na brehoch chránený kosatec žltý.

Malý Dunaj tvorí severnú hranicu Žitného ostrova. Jeho brehy sú lemované nádhernou prírodou, lúkami, poliami, ktoré sú od toku oddelené lužnými lesmi. Výmera územia je 1738,42 ha, nachádza sa v katastrálnom území viacerých obcí³⁰ (viď poznámka pod čiarou) a platí tu 2. stupeň ochrany. Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Prirodzené eutrofné mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* (3150), Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitriche-Batrachion* (3260), Rieky s bahnitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov *Chenopodion rubri* p.p. a *Bidention* p.p. (3270), Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (6210), Lužné vrbovotopľové a jelšové lesy (91E0), Lužné dubovo-brestovo-jaseňové lesy okolo nížinných riek (91F0) a druhov európskeho významu žaba kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), bobor vodný (*Castor fiber*), vydra riečna (*Lutra lutra*), ryby: boleň dravý (*Leuciscus aspius*), pĺž severný (podunajský) (*Cobitis taenia*), hrúz bielooplutvý (*Gobio albipinnatus*), hrebenačka vysoká (*Gymnocephalus baloni*), hrebenačka pásavá (*Gymnocephalus schraetzer*), čík európsky (*Misgurnus fossilis*), lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), plotica lesklá (*Rutilus virgo*), pĺž zlatistý (vrchovský) (*Sabanejewia aurata*), kolok veľký (*Zingel zingel*), šabl'a krivočiara (*Pelecus cultratus*).

Vedeli ste, že? Staršie lužné lesy rieky Malý Dunaj s veľkým podielom pôvodných druhov stromov poskytujú vhodné prostredie pre viaceré druhy ďateľov. Bol tu zistený najmenší druh ďateľ malý (*Dendrocopos minor*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), žlna zelená (*Picus viridis*), žlna sivá (*Picus canus*) a tesár čierny (*Dryocopus martius*).

³⁰ ÚEV Malý Dunaj zasahuje do katastrálneho územia obcí Bernolákovo, Blahová, Čečínka Potôň, Dedina Mládeže, Dedinka pri Dunaji, Dolná Potôň, Dolné Janíky, Dolné Topoľníky, Dolný Chotár, Eliášovce, Horné Janíky, Horné Mýto, Horné Topoľníky, Hrubý Šúr, Hurbanova Ves, Ivanka pri Dunaji, Jahodná, Jelka, Kolárovo, Kostolná pri Dunaji, Malé Blahovo, Malinovo, Most pri Bratislave, Nivy, Nová Jelka, Nová Ves pri Dunaji, Nové Osady, Okoč, Orechová Potôň, Ostrov, Potônske Lúky, Rastice, Ružinov, Šoriakoš, Tomášikovo, Tomášov, Trhová Hradská, Tureň, Veľká Paka, Veľké Blahovo, Vlky, Vrakuňa, Vydrany, Zálesie.

SKUEV0083 Eliášovský les

ÚEV Eliášovský les sa nachádza v území obce Nový Život v okrese Dunajská Streda. Výmera územia je 32,25 ha a platí 2. stupeň ochrany. Nadmorská výška územia sa pohybuje od 119 do 120 m. n. m. Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Lužné dubovo-brestovo-jaseňové lesy okolo nížinných riek (91F0), Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku (91I0) a druhu európskeho významu: vydra riečna (*Lutra lutra*).

SKUEV0156 Konopiská

UEV Konopiská sa nachádza pri obci Rohožník. Výmera územia je 32,25 ha a platí 4. stupeň ochrany. Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* (3150), Oligotrofné až mezotrofné vody s bentickou vegetáciou chár³¹ (3140) a druhov európskeho významu: čík európsky (*Misgurnus fossilis*), lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*) a blatniak tmavý (*Umbra krameri*).

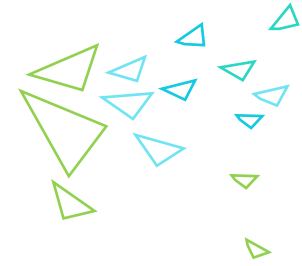
Aj na tomto území možno nájsť všeličo vzácne a zaujímavé, ako napr. rastliny paľadenec prímorský (*Tetragonolobus maritimus*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), prilbovku bielu (*Cephalanthera damasonium*), prilbovku dlholistú (*C. longifolia*), vstavačovec strmolistý (*Dactylorhiza incarnata*), hrachor panónsky (*Lathyrus pannonicus*), vrbu rozmarínolistú (*Salix rosmarinifolia*), či kosatec sibírsky (*Iris sibirica*).

V jelšovom lese zase možno zase vidieť dômyselnú prácu bobra.

Vedeli ste, že? V oblasti konopísk sa kedysi ťažil íl pre cementárne?

Krátke video z tejto oblasti možno nájsť [tu](#) a [tu](#).

³¹ Tento biotop tvoria porasty makroskopických rias (chár), spravidla ponorené pod vodnou hladinou. Stavba tiel chár sa tvarom podobá na stonku a listy (konáriky) cievnatých rastlín.

Záver

Na skúmanom území sa nachádza 22 rôznych typov chránených území. Ich rozloha je približne 21 557 ha. Drobné rozdiely vo výške terénu Žitného ostrova spolu s vysokou hladinou podzemnej vody, periodickými záplavami a rôznymi typmi substrátu vytvárajú na malej ploche veľmi pestrú mozaiku rozmanitých biotopov. Nachádzajú sa tu vlhké močiarne spoločenstvá, trstiny, mäkké a tvrdé lužné lesy, prietočné ramená, slepé ramená spojené s Dunajom iba jedným koncom a mŕtve ramená oddelené od rieky úplne. Okrem toho na vrcholoch štrkových náplavov vznikli veľmi suché lesostepné spoločenstvá.

Niet preto pochyb o tom, že územie Žitného ostrova je strategicky dôležitým a biotopovo bohatým územím, ktoré je potrebné chrániť a zachovať pre ďalšie generácie. Bohužiaľ, v súčasnosti sme ale skôr svedkami opačného trendu, kedy sa na Slovensku stále nepripisuje dostatočná dôležitosť ochrane prírody a krajiny a táto sa niekedy stáva len formálnou a ťažko vymáhateľnou. Nešetrné zásahy človeka do prírody sú príčinou ekologických záťaží, miznutia strategicky významných biotopov či rýchlo postupujúcich zmien klímy. Príroda je akýmsi predvojom toto, čo sa bude diať ďalej aj v ľudskej ríši, ukazuje nám, že nejdeme dobrým smerom. Ak zmiznú tie najcitlivejšie druhy, ktoré majú v prírode veľmi málo priestoru, je to barometrom, že niečo nie je správne a aj človek bude mať problém v budúcom období v niektorých prírodných oblastiach prežiť (napr. vplyvom klimatických zmien, samotnej ľudskej činnosti, intenzívneho poľnohospodárstva, narušenia prírodných ekosystémov, znečistenia prostredia, atď.). Úbytok biodiverzity nám nie je tak vzdialený, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Napríklad, úbytok vzácnych druhov vtáctva je z krajín strednej Európy najväčší práve na Slovensku.

Za posledných približne 150 rokov prešlo územie vývojom, ktorý ho premenil z divokej delty rieky na územie utvárané a intenzívne využívané človekom. Toto územie zároveň v malej mierke stelesňuje aj súčasné globálne výzvy týkajúce sa vzťahu človeka a prírody. Stelesňuje taktiež výzvy týkajúce sa schopnosti ľudí vytvárať príjemné podmienky pre život v sídlach v okolitej krajine. V súčasnosti sa miestne ochranárske združenia a skupiny snažia o obnovenie a zachovanie pre túto krajinu typických ekosystémov. Ostrov sa čistí od odpadu, zavádzajú sa tradičné aktivity (napr. pastva dobytky), ošetrojú sa vzácne dreviny alebo sa odstraňujú invázne druhy. Aktívna činnosť človeka je niekedy pre obnovu pôvodnej krajiny potrebná – človek teda antropogénnou činnosťou nemusí vždy v krajine pôsobiť svojimi činnosťami len negatívne (napr. v smere úbytku druhov v rámci ekosystémov), ale môže byť aj aktívne činný pri ich zachovaní a obnove. Správne cieleným vzdelávaním vieme vychovať aktívnych obyvateľov

regiónu, ktorým záleží na prírodnom prostredí a jeho ochrane.

Veríme, že predkladaný materiál priniesol čitateľovi užitočné informácie, obohatil ho o nové poznatky a bol zdrojom reprodukovateľných vedomostí použiteľných pri styku s návštevníkmi regiónu Žitný ostrov. Veríme, že na základe predkladaných informácií je čitateľ schopný pochopiť dôležitosť ochrany tejto lokality a bude vedieť odporučiť jej prírodné zaujímavosti návštevníkom regiónu.

Zoznam použitých skratiek

CHA	chránený areál
CHVÚ	chránené vtáčie územie
NPR	národná prírodná rezervácia
PP	prírodná pamiatka
PR	prírodná rezervácia
ÚEV	územie európskeho významu

Zoznam použitej literatúry

BARÁT, A. 2014. *Vedci sa pripravujú na návrat dunajského obra.* [online] Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/335102-vedci-pripravuju-navrat-dunajskeho-obra/>

BROZ – Bratislavské regionálne ochranárske združenie. N.A. *Dunajské luhy – Divočina na Dunaji a projekt na záchranu lužných lesov.* [online] Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=DANUBE_brochure_SK.pdf

Enviro portál – informačný portál rezortu MŽP SR. 2011. *Dvadsať rokov ochrany vtáctva pred zásahom elektrickým prúdom.* [online] Dostupné na internete: <https://www.enviroportal.sk/clanok/dvadsat-rokov-ochrany-vtactva-pred-zasahom-elektrickym-prudom>

Enviro portál – informačný portál rezortu MŽP SR. 2021. *Územný plán obce Čilizská Radvaň.* [online] Dostupné na internete: <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/uzemny-plan-obce-cilizska-radvan>

Krížom-krážom Slovenskom. N.A. *Maloplošné chránené územia v okrese Dunajská Streda.* [online] Dostupné na internete: <https://krizom-krazom.eu/regiony/ochrana-prirody-v-okrese-dunajska-streda>

LISICKÝ, MUCHA. 2003. *Prírodné pomery.* [online] Dostupné na internete: http://www.gabcikovo.gov.sk/old.gabcikovo.gov.sk/doc/zbornik_04/kapitola%203/kap3_text.htm

MŽP SR. 2004. *VÝNOS Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu.* [online] Dostupné na internete: http://www.sopsr.sk/natura/dokumenty/legislativa/uev/vyn_mzpsr_3_2004.pdf

MŽP SR. 2008. *Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky o Chránenej krajinej oblasti Dunajské luhy.* [online] Dostupné na internete: <http://www.sopsr.sk/dokumenty/vchu/1998c031z081.pdf>

Národné lesnícke centrum. N.A. *Nížinné lužné lesy.* [online] Dostupné na internete: <http://www.forestportal.sk/lesne-hospodarstvo/informacie-o-lesoch/zakladne-informacie-o-lesoch/lesne-spolocenstva/Stranky/nizinne-luzne-lesy.aspx>

Nationalpark Donau Auen. N.A. *Kunka červenobruchá.* [online] Dostupné na internete: <https://www.donauauen.at/nature/fauna/amphibians/kunka-und-269-ervenobruch/17804>

Podcast Sabo sebou. 2021. Časť „K prírode sa správame bezohľadne, miznú nám najvzácnejšie druhy“. [online] Dostupné na internete: <https://soundcloud.com/radioexpres/k-prirode-sa-spravame-bezohľadne-miznu-nam-najvzacnejsie-druhy>

SHMÚ. N.A. *Dunaj- zdroj dopĺňania podzemných vôd.* [online] Dostupné na internete: http://www.shmu.sk/File/ExtraFiles/ODBORNE_AKTUALITY/files/hydro/Dunaj-zdroj_doplňania_PZV.pdf

ŠOP SR. 2017. *Dunajské luhy.* [online] Dostupné na internete: <http://www.biomonitoring.sk/InternalGeoportal/ProtectedSites/DetailSites/121>

ŠOP SR. 2017. *Dunajské luhy.* [online] Dostupné na internete: <http://www.biomonitoring.sk/InternalGeoportal/ProtectedSites/DetailSites/7>

ŠOP SR. N.A. *Dunajské luhy – NATURA 2000.* [online] Dostupné na internete:
http://www.sopsr.sk/natura/doc/inf_brozury/Dunajske_luhy.pdf

ŠOP SR. 2019. *Chránené vtáčie územie Dunajské luhy.* [online] Dostupné na internete:
<http://chkodunajskeluhy.sopsr.sk/priroda/uzemna-ochrana/europska-sustava-chronenych-uzemi/chrane-ne-vtacie-uzemie-dunajske-luhy/>

ŠOP SR. 2017. *Lehnice.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.biomonitoring.sk/InternalGeoportal/ProtectedSites/DetailSites/12>

ŠOP SR. N.A. *NPR Ostrov orliaka morského.* [online] Dostupné na internete:
http://www.sopsr.sk/husk_dunaj/panely/orliak_morsky.pdf

ŠOP SR. N.A. *Popis biotopu 3150.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/natura/img/biotop/3150.jpg>

ŠOP SR. N.A. *Popis biotopu 3270.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/natura/?p=4&sec=6&biotop=3270>

ŠOP SR. N.A. *Popis biotopu 6210.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/natura/?p=4&sec=6&biotop=6210>

ŠOP SR. N.A. *Popis biotopu 6430.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/natura/?p=4&sec=6&biotop=6430>

ŠOP SR. N.A. *Popis biotopu 91E0.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/natura/index.php?p=4&sec=6&biotop=91E0>

ŠOP SR. N.A. *Popis biotopu 91F0.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/natura/?p=4&sec=6&biotop=91F0>

ŠOP SR. N.A. *Program starostlivosti Chráneného vtáčieho územia Lehnice.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/files/lehnice.pdf>

ŠOP SR. 2020. *Prehľad chránených území.* [online] Dostupné na internete:
<http://www.sopsr.sk/web/?cl=114>

WIKIPEDIA. N.A. *Klátovské rameno.* [online] Dostupné na internete:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Klátovské_rameno

WIKIPEDIA. N.A. *Chránená krajinná oblasť Dunajské luhy.* [online] Dostupné na internete:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Chránená_krajinná_oblasť_Dunajské_luhy

WIKIPEDIA. N.A. *Chránené územie.* [online] Dostupné na internete:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Chránené_územie

WIKIPEDIA. N.A. *Malý Dunaj.* [online] Dostupné na internete:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Malý_Dunaj

WIKIPEDIA. 2013. *Zoznam chránených vtáčích území na Slovensku.* [online] Dostupné na internete:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_chránených_vtáčích_území_na_Slovensku

 CEKOV *NGO*
Centrum kontinuálneho vzdelávania

pre projekt NatureTourNet

2021

